

Añaskitu

Wawakuna ñawinankupaq

Tawa chunka qanchisniyuq, N° 47 - octubre 2005

Suplemento del Conosur Ñawpaqman N° 115

Kawsayniykuman jina purinanpaq
Yachay wasi

Apachimuwanchik

Nawirina:

Maria Gladys Quintana sinchi

Kay kutichiyqa:

José Ariel, María Gladys Quintana wawaspaq

Munasqa wawakunay:

Nawpaqta Kutini comunidadpaq, Ch'illavi Yachay Wasipi yachakuq wawakunapaqpis jatun napaykuyniyta chayachimuykichik, qankunapaqtaq Jose Ariel, María Gladys sinchi jatun munakuyniy.

Qillqimuwasqaykichik sunquyta kusirichin. Sinchi sumaq qillqiyta, Nawiriyta yachayta munasqaykichik, jinallataq mana qunqanaykichik tiyan yachayninchikta, culturaykichikta, qhipaman comunidadniykichikrayku llank'anaykichikpaq. Nawpaqllamanpuni riychik,

Añaskitu

Qankunapis
qillqamuychik

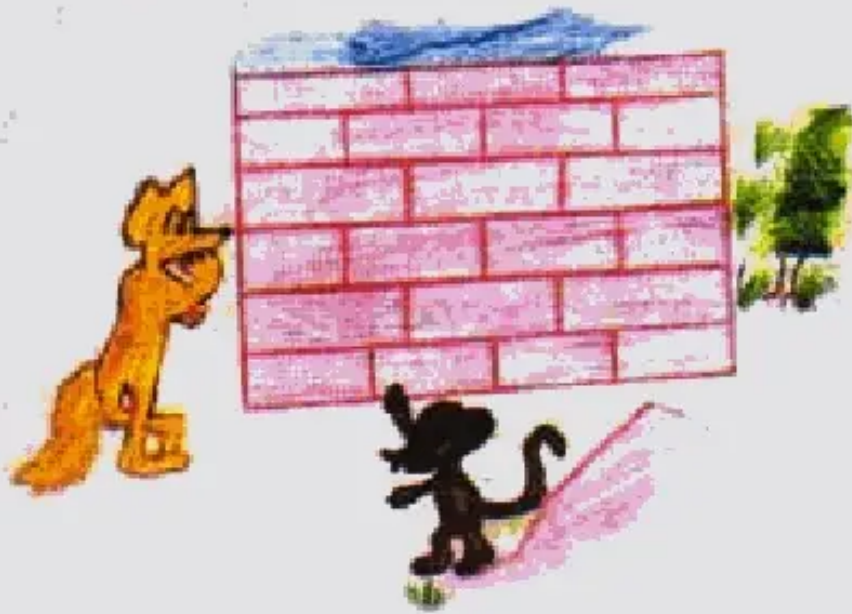
Handwritten text in a cursive script, appearing to be a letter or story, written on lined paper. The text is partially obscured by other elements on the page.

Atuqmantamanta, Juk'uchamantawan

Yachakuqkuna yachachiqwan Centro de Formación Originaria de
Alturas CEFOA nisqamanta, comunidadninpi mask'aspa, tapuspa
"Cuentos de Nuestros Abuelos" p'anqa wakichirqanku, chaymanta ukta
Cirilo Cabrera Hinojosaqata ñawirisunchik:

Uk p'unchay Atuqwan Juk'uchawan
tinkurpasqanku, Atuqtaq Juk'uchata
mikhukapuyta munasqa, Juk'uchataq
mana mikhuchikuyta munasqachu,
t'ukuriytawan nisqa:

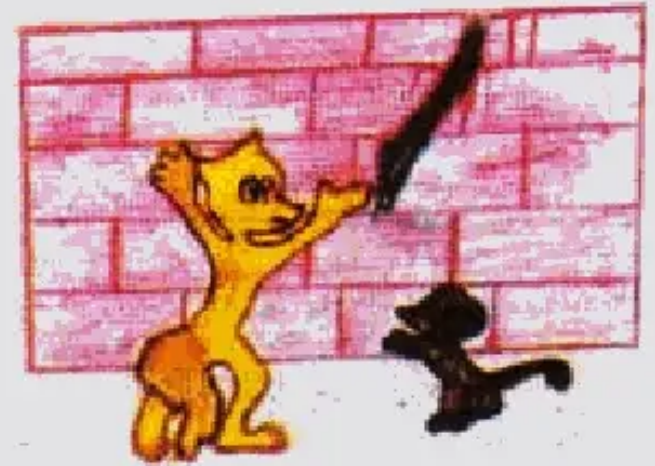
- Kay pirqa q'imiytaraq yanapariway,
mana wasiyta p'anpaykunampaq. Atuqqa
laqrasqa pirqata rikuspaga nisqa:

- Q'imiytaqa, q'imiysisqayki, chaymantataq
mikhukapusqayki. Mana pirqa thuniykakapunampaq,
iskayninku q'imiyta qallarisqanku, unaytaña pirqata
q'imispaqa juk'uchaqa nisqa:

- Q'imichkallaypuni, nuqataq waq yanapakuqtawan
waqyarqamusqa. Nispa juk'uchaqa wasinmanta
chinkaykapusqa.

Atuqqa pirqa q'imisqanpi sayk'usqaña kaspaga,
kayniqta jaqayniqta qhawarispa nisqa:

- ¿Maymantaq chay juk'ucha rinri? nispa t'ukuykachasqa.

Chaykama juk'uchaqa chinkasqa,
Atuqqa riparakuytawan karuman uqllata
phawaparisqa, chaymanta
qhawarimusqa pirqata, chanta
pachallanpipuni kasqa, pirqataq nipuni
urmamusqachu. Atuqqa chaymanta
pacha manaña pitapis
khuyapayasqachu.

Yachay wasipi parlariqayku:

Anakaq

Raqaypampa 11-07-2005

Añaskitu.

Raqaypampa chiganpi patrones nisqa pachapi, kawsakug juk awichaga Anakaq sutiwan, runakunaman layqag kachkanin

Rumi Mayu mayu chawpipi Anakaq quchan kachka, chaypi runaman layqag kachkanin

Anaka wañusganmanta pacha para pachapi quchanmanta kaychiqa llagsiq kachka nin, phayaman kaska

imaymana llimphikuwayuwan. Runa chimpayuptinkama phani phaninmant aysakan nin;

Makinchiwan kaychita rikuchispapis makinchista ismukan, ismuykayt murukan nin. Chayrayku Anakaq quchanman m chimpanchu nin.

Wawakuna, yachachiqwan
Raqaypampa Yachay
wasimanta Anakaq
Qhuchanmanta
qillqirimuwanchik.

Handwritten names and signatures on a piece of paper, including 'Anita', 'Sonia Cabrera C.', and 'Maria Angela'.

Pac

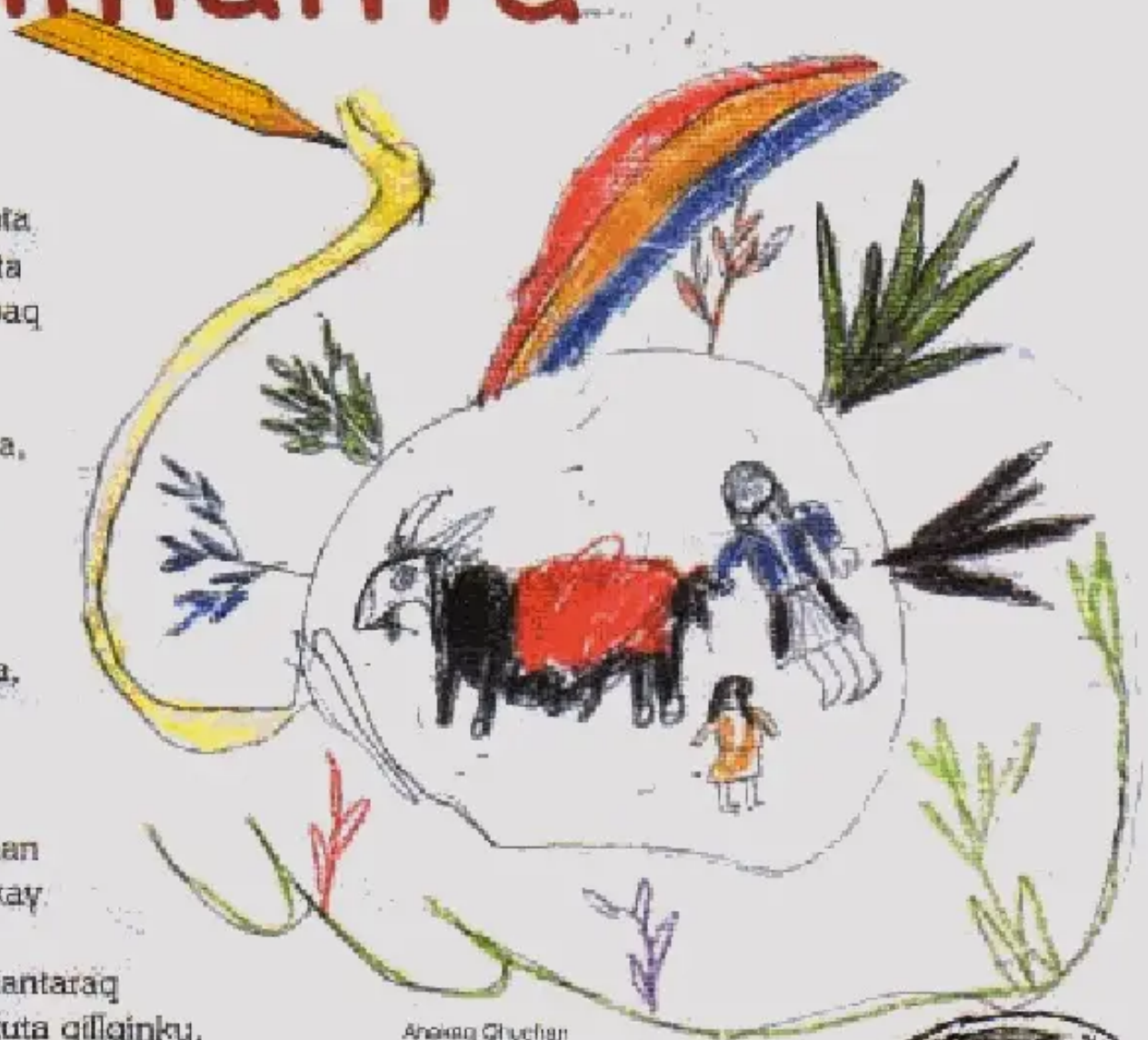

quchanmanta

Raqaypampa yachay wasimanta wawakuna kimsa niqi kaqmanta yachachiqninkuwan, Añaskitupaq qillqinmurqanku.

Chaypaqqa surnaqa parlari spa, yuyaycharikurqankuraq, ima jawachus qillqimunankuta. Jinamanta uk sunqulla ninakurqanku "**Anakaq qhuchanmanta**" qillqinankuta, yachasqankuman jinataq qallarirqanku.

Chaywanpis kikin qhuchaman rispa tapuykacharirqanku, kay yachayta astawan sut inchanankupaq, chaymantaraq yachasqankuta, tapusqankuta qillqinku, siq inku ima. Jinamanta Añaskituman apachimunankupaq.

Anakaq Qhuchan Victoria Bakkerama, soti.

CURRICULUM DIVERSIFICADO NISQATA WINACHICHKAYKU

Consejo Regional Educativo Alturas (CREA) Raqaypampamanta unay watakunamantaña ñaraq tatakunawan, mamakunawan, yachachiqkunawan khuska wawakunap kawsayninkuta, yachayninkuta sumaq nisqispa, curriculum diversificado nisqata aswanta misk'ichanapaq, jinamanta kawsayninkuman jina yachay wasi purinanpaq.

Kay p'anqawan nuqaykupis munayku qhichwa wawakunaq yachayninta kawsayninta pataman uqhariyta munayku, chayranku kayqa qankunapaq, qankunaptataq.

hi ninchik apachimusqankumanta

Wallat'a Comunidad Iskay P'unchay Agosto Killamanta Raymipi

Wallat'a, Morochata
Provincia Ayopaya chiqapi
kachkan. Wawakuna
yachaywasinmanta, iskay
p'unchay agosto killa
raymimanta
willarichkawanchik

Tususpa.
Luis Policadio Guzmán, siq'in.

Tata alcaldewan, mama
alcaldeawan, Wallat'aman jamunku,
chaypitaq wawakunaman lecheta
quwayku, urpusta qullawaykutaq,
chantataq ch'arkita mikhuchiwayku,
desfilemanpis faroleswan rinchik,
chaymantataq machurunakuna
machaykunku, q'alata
machaykunku, maqanayukunku,
chaymantataq refrescosta
ukyanku.

Elizabeth Silvestre, qilqin.

Tata Alcalde,
mama alcaldewan.
Cristina López, siq'in.

Wawakuna Wallat'a Yachaywasimanta.
Aida Flores, siq'in.

Tocadores.
Elizabeth Silvestre, siq'in.

Tata Alcaldeawan mama alcaldewan
mikhunata, lecheta wayk'urichirqanku,
urpitusta kunkasniykuman
warkhuriwarqayku. Tata alcaldeqa
alcoholta tukuy runaman mama
warmisman jaywarikurqa. Tata alcaldeqa
Taracollomanta tocadores pusarimurqa,
kay yachaywasiman tocarirqanku.
Tata alcaldewan, mama alcaldewan
Nasaq'aramanta amplificacionesta
aparimurqanku tusunankupaq.

Lourdes Ala Silvestre, qilqin.

"Mañana sarusqas kayta munaykuchu"

Pasaq agosto killapi chunka ukniyuq p'unchaymanta, chunka kimsayuq p'unchaykama, Camiri llaqtapi Nación Guaranimanta wawakuna qhari, warmi, waynukuna Ñawpaq Kaq Qutucharikuyta ruwasqanku. Kay qutucharikuyta yuyarisqanku imaynatachus kuraq tatasninku 'Kereimba reta' nisqa may chhika unaymantaña derechosninkurayku uqharikusqanku. Kay qhipa wawakuna, chay yanninkuta thaskiyta munaspa derechosninkumanta parlarillasqankutaq.

Nación Guaranipi kawsakuqkunaqa kunankamapis maqanakuchkallankupuni territorionku, culturanku, kawsayninku, yachayninku respetasqa kananpaq.

"Jallp'aca kawsanaykupaq"

"Nuqaykupis wawakuna, waynuchukuna culturaykuta, takiyniykuta mana chinkananta munaspa t'ikarichiyku. Chay q'uñi jallp'akunapiqa loroswan, p'isqukunawan kawsayku, jallp'ayku patamanta ni pi qharquwaykumanchu chayraykutaq kayta mañakuyku":

Derechos a la Identidad, Cultura y Desarrollo

1. Que el Estado boliviano nos reconozca como nación guaraní con nuestra propia identidad.

2. Los karai (que no es indígena) nos han dominado, humillado por muchos años nos han hecho avergonzar de nuestras costumbres. Ahora nos toca levantarnos nuevamente como pueblo organizado.

3. Nuestra cultura ha ido sufriendo ciertas transformaciones, algunos jóvenes ya no pueden expresarse bien en su propio idioma. Nuestro desafío es recuperar la identidad desde la educación.

4. La identidad cultural o ÑANDEREKO se mantiene gracias a la enseñanza que recibimos de nuestros abuelos, abuelas, padres, familiares, mburuvicha reta (autoridad guaraní, capitán).

5. Debemos movilizarnos organizadamente para que nuestro derecho como naciones originarias sean incorporadas en la nueva constitución política del Estado.

Ajinata Ñawpaq Kaq qutuchakuyta mañanku wawakunap, waynuchukunap, sikakukunaq derechosninku respetasqa kananta. Kay kutipi ukchhikallanta urqhumuyku, qhipan Añaskitupi aswan llusqsimunqa.

KAYTA ÑAWISPA T'UKURIYCHIK

Pukllarikunq

Kay kutipaq wawakuna kimsa ñiqi kaq
Raqaypampa Yachay wasimanta kay
Imasmarikuna apachiwanchik

Imas imas kanman
Imapuni Kanman
Uk runita waqaspalla
tukukapunman

Imas imas kanman
Imapuni Kanman
Lazo mana kantuyuq kanman

Imas imas kanman
Imapuni Kanman
Jaqay puntamanta uk yana
karwistu aysakuchkanman

Imas imas kanman
Imapuni Kanman
Sach'aman tiyaykun,
thapaman chukuykun

k'	ñ	a	q	n	a	p'
u	a	t	u	q	w	i
t	n	n	k	ñ	i	s
p	i	r	c	a	s	q
a	m	e	c	h	a	u
c	h	h	a	k	a	p
j	t	m	n	u	a	y

Kay tawa k'uchupi imasmarikunamanta
kutichiykunaqa kachkan. Tarinaykipaq
qillqaykunata sayasqamanta, winkusqamanta
ñawirispá raqhay.

